

Miljödepartementet
103 33 Stockholm

Stranden – en värdefull miljö (Ds 2008:21)

Hela Sverige ska leva har beretts möjlighet att yttra sig över rubricerad utredning och vill lämna följande synpunkter.

Allmänt

Vi ställer oss positiva till Miljödepartementets ställningstaganden och förslag. De innebär ett stärkt lokalt inflytande över strandskyddet och därmed möjlighet till anpassning till varierande lokala förhållanden. Ökad flexibilitet i bestämmelserna är nödvändigt.

Nuvarande system hindrar landsbygdens utveckling, är stelbent och ineffektivt och samtidigt ottydligt för medborgarna.

Genom ett ökat lokalt engagemang och inflytande kan de nu föreslagna reglerna för strandskyddet ge förutsättningar till en hållbar användning av viktiga naturområden samtidigt som nya möjligheter till lokal utveckling skapas. Natursköna lägen vid vatten är attraktiva för nybyggnation. Vi ser det som nödvändigt att landsbygden tillåts använda sina naturgivna resurser för att skapa trivsamma boende- och arbetsmiljöer. De föreslagna lätnaderna i vissa områden hänvisar bland annat till behovet av landsbygdsutveckling. Det är mycket viktigt att folket i bygden får möjlighet att påverka vilka områden som berörs och hur de bör utvecklas.

Vi vill understryka att vi ser strandskyddet som väldigt viktigt för bevarandet av natur- och kulturvärden. Dessa får inte offras för hårdhänt och oseriös exploatering, vilket tyvärr förekommer med nuvarande system. Det är också viktigt att allemansrätten värnas och att friluftslivet ges fortsatt god tillgång till våra vatten. Stor restriktion måste därför gälla i områden som är hårt exploaterade och där allmänhetens tillgång till stränderna är mycket begränsad. Det är läget i storstädernas närhet och längs stora delar av vår havskust. Förslaget om fri passage för det rörliga friluftslivet i anslutning till stranden är bra.

Den lokala nivån och Byarörelsens roll

I ett avseende ser vi emellertid allvarliga brister i Miljödepartementets skrivningar, som ger anledning till kritik. *Departementet uppmärksammar inte alls den samhällsnivå som vi betraktar som den verkligt lokala, dvs den under den kommunala, där lokala utvecklingsgrupper som byalag och samhällsföreningar verkar för sin bygds utveckling. Vi menar att departementet på ett tydligt sätt borde lyft fram dessa grupper roll i hanteringen av strandskyddet.* Kopplingen till den kommunala översiktsplaneringen öppnar visserligen för dessa grupper engagemang, men de har ingen formell status i Plan- och bygglagen.

Vi vill understryka att med lokalt inflytande menar vi inte bara en stärkt roll för kommunen utan också att folket i den bygd som direkt berörs ska ha möjlighet att påverka. Lokalbefolkningen med sina utvecklingsgrupper har bättre än någon annan kunskap om särskilda områdens beskaffenheter och det är då naturligt att de medverkar i beslutsprocessen. *De 4 500 lokala utvecklingsgrupper som utgör Byarörelsen har en särställning i samhällsstrukturen. De står för helheten och den lokala allmännyttan.* Vi anser att *Byarörelsen borde ges samma formella status som miljöorganisationerna i hanteringen av strandskyddet.*

Vi har i andra sammanhang uttalat vårt stöd för den nya mer folkliga naturvårdspolitiken och ser den föreslagna förändringen av strandskyddet som ytterligare ett steg i den riktningen. Det är emellertid först när den verkligt lokala nivån med alla sina utvecklingsgrupper får en formell position i samhällsplaneringen som kraven på lokalt inflytande och demokrati tillgodoses fullt ut vad gäller nyttjandet och skyddet av våra naturresurser.

Översiktsplanering

Vi förespråkar allmänt ett ökat lokalt inflytande i samhällsplaneringen. Vi ser det som mycket positivt att den kommunala översiktsplaneringen föreslås utgöra den process inom vilken områden där vissa lättnader i strandskyddet kan komma att identifieras och avgränsas. Vi har tagit initiativ till en landsomfattande satsning på lokal utvecklingsplanering, där lokala utvecklingsgrupper tar fram sina planer i samarbete med sin kommun. Satsningen sker i samarbete med bland andra Landsbygdsnätverket, Glesbygdsverket, Boverket, SKL och Småkom.

Lokala utvecklingsplaner som bygger på ekologiska principer som en grund för den kommunala översiktsplanen säkerställer skyddet av de verkligt skyddsvärda stränderna bättre än direktiv uppifrån. Genom denna hantering stärks översiktsplanens roll som en hållbar framtidsplan för kommunens utveckling. Kommunala översiktsplaner utan tydlig lokal förankring blir kraftlösa.

Det bör vara obligatoriskt för en kommun att bjuda in de lokala utvecklingsgrupperna till samråd om översiktsplanen och därmed den lokala dispensgivningen för strandskyddet. Vi förordar också initiativrätt för de lokala utvecklingsgrupperna i översiktsplaneringen, dvs kommunen ska vara skyldig att behandla en begäran från en lokal utvecklingsgrupp om en fördjupad översiktsplanering för bygden.

Det krävs inte bara ett intensivare planeringsarbete inom kommunerna utan också som departementet också framhåller nära samarbete kommuner emellan. Det är nödvändigt med en dialog mellan olika kommuner och dess medborgare när det gäller planeringen för ett större område som har gemensamma intressen kring vatten- och naturresursfrågor.

Landsbygdsutveckling

För att stimulera den lokala och regionala utvecklingen föreslår departementet att kommunerna i översiktsplanerna ska redovisa områden i strandnära lägen, där vissa lättnader i strandskyddet kan komma att gälla. Detta är mycket positivt och ska, som vi ser det, ske i samverkan med alla lokala utvecklingsgrupper som är verksamma i kommunen och inte enbart i av kommunen utpekade områden. *Det är först när den lokala nivån är med i hela planeringsprocessen som verklig framgång kan nås med utvecklingsarbetet.* Dessutom ökar ansvarstagandet för områdets långsiktiga utveckling och skydd om den lokala nivån är engagerad. Det motverkar överexploatering av skyddsvärda områden med ambitionen att skapa kortsiktig tillväxt.

Det är av högsta vikt att kommunerna inser möjligheten med detta nya förslag och att gles- och landsbygdsområdena i kommunen prioriteras när det gäller redovisade områden för landsbygdsutveckling. En exploatering i storstadsområden och nära större tätorter bidrar knappast till en utveckling av landsbygden, vilket departementet också påpekar.

Utbildning för genomförandet

Det är viktigt att strandskyddet hanteras på ett kompetent sätt av alla berörda parter. Det är också viktigt att både uppmärksamma de nya möjligheter som öppnas för byggande nära vattnet och att öka kunskapen om de miljö- och friluftsvärden som ska skyddas. Staten bör tillskjuta ekonomiska medel för att i kommunerna genomföra en utbildningsinsats av det nya regelsystemet och dess hantering. *Det är viktigt att insatsen inte bara avser kommunens politiker och tjänstemän utan också det lokala föreningslivet och medborgarna allmänt. Vi ställer gärna upp för att tillsammans med de studieförbund som är våra medlemmar och våra utvecklingsgrupper genomföra en sådan utbildning.*

Med vänlig hälsning

Karl-Erik Nilsson
Ordförande

Inez Abrahamzon
Vice ordförande

Staffan Bond
verksamhetschef